

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 dep
0030 Oslo

Oslo, 2. desember 2014

Vår ref.: SB/944

Deres ref.: 14/2016

Høringsuttalelse fra Juss-Buss om forslag om å regulere at barns inntekt skal holdes utenfor ved vurdering av søknader om økonomisk stønad etter lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen § 18.

Viser til høringsbrev av 2. september 2014. Vedlagt følger høringsuttalelse fra Juss-Buss.

Dersom dere har spørsmål til høringsuttalelsen kan dere kontakte Juss-Buss på vår e-postadresse sag@jussbuss.no, eller kontaktperson Simen Baastad på tlf. 22 84 29 25. Vedkommende er tilgjengelig mellom kl. 10.00 og 15.00 alle hverdager, med unntak av onsdager.

Med vennlig hilsen,
for Juss-Buss,

Sosial-, trygd- og arbeidsrettsgruppa:

Kenneth Solberg
Karin Maria Svånå
Hanne Hareide Skårberg
Susanne Azevedo Stirø
Mona Mjøen McKiernan
Sunniva Vik Skogen
Simen Baastad

1. Om Juss-Buss

Juss-Buss er et rettshjelptiltak drevet av jusstudenter ved Universitetet i Oslo, som gir gratis rettshjelp i enkeltsaker der dette ikke dekkes av det offentlige. Vi har gjennom flere år arbeidet med sosialrett, og har gjort oss mange erfaringer som vi bruker i vårt rettspolitiske arbeid. Et overordnet mål for vår organisasjon er å øke prosessuell og materiell rettssikkerhet for våre klientgrupper.

I 2013 behandlet Juss-Buss 108 saker om stønad til livsopphold. Følgelig har Juss-Buss omfattende erfaring på området og inngående kjennskap til stønadsmottakernes behov og situasjon.

2. Juss-Buss støtter alternativ A sitt standpunkt

Juss-Buss stiller seg positive til alternativ A. Vi ønsker at unntaksbestemmelsen skal konkretiseres ytterligere.

Juss-Buss er kritiske til alternativ B. Vi har derfor ikke tatt stilling til hvilke av de foreslåtte alternative beløpsgrensene departementet burde velge. Dersom det likevel ønskes å fastsette en beløpsgrense, bør denne være høy, tilgjengelig, fleksibel og forutberegnelig.

3. Merknader til unntaksadgangen «særlige grunner»

I forslagene til departementet åpnes det for å gjøre unntak fra hovedregelen om at barns inntekter skal skjermes ved vurderingen av søknader om økonomisk stønad. Vi forstår behovet for en slik unntaksadgang, men ser en fare for at kommunene kan vurdere terskelen for å bruke unntaksadgangen «særlige grunner» ulikt. Et av de bærende hensynene bak forslaget til departementet er å sikre ”en likebehandling når det gjelder barns inntekter”. For at dette hensynet skal kunne oppfylles må rammene for hva som gir kommunene en ”særlig grunn” til å trekke inn barns inntekt ved beregningen av sosialstønad tydeliggjøres. Vi foreslår at unntaksadgangen konkretiseres i tilhørende rundskriv.

Juss-Buss mener at momenter som bør vektlegges i vurderingen av «særlige grunner» blant annet er størrelsen på barnets inntekt, om barnet er hjemmeboende, om barnet er under skolegang og om barnet er hjemmeboende og jobber som lærling.

4. Dagens praksis

Gjennom vår saksbehandling ser vi tidvis at barns inntekt tas med ved beregningen av sosialstønad. Barns inntekt bør ikke være med i vurderingen av søknader på økonomisk stønad, da vi ser at dette gir uheldige utslag for den enkelte familie.

Barn har ikke en forsørgelsesplikt overfor sine foreldre eller søsken. Hvis barnets inntekter innebærer at en familie innvilges mindre økonomisk stønad enn om det ble sett bort i fra barnets inntekter, vil dette sannsynligvis ramme barnet hardt.

For det første vil alle barn, direkte eller indirekte, og uavhengig av eventuelle inntekter fra kvelds- og helgejobb ved siden av skolen, rammes av at familien som helhet har dårlig økonomi.

For det andre kan det oppstå en situasjon hvor foreldrene ser seg nødt til å ta av barnets inntekt for heller å kunne bruke pengene på husstandens felles økonomi. Ettersom størrelsen på sosialstønaden er lagt på et nivå som gjør at den kun er ment å dekke det aller mest nødvendige, kan familiens økonomi være usikker. Enhver uforutsett utgift kan ramme svært

hardt, og det er ikke utenkelig at også barn som tjener egne penger vil måtte bidra i en slik presset økonomisk situasjon.

5. Positive til forslag A

Juss-Buss stiller seg svært positive til at barns inntekt skal holdes utenfor ved vurderingen av søknad på sosialstønad. Vi stiller oss bak vurderingene til departementet hva gjelder behovet for endringer.

6. Negativ til forslag B

Juss-Buss er mot forslaget om å sette en beløpsgrense for når barnets inntekt skal tas med i beregningen av sosialstønad. Vi mener at behovet for å trekke inn barnets inntekt er ivaretatt ved unntaksadgangen i alternativ A, da kommunene likevel kan ta hensyn til barnets inntekt der det foreligger «særlige grunner».

Barn tjener ikke mye penger sammenlignet med andre grupper i samfunnet. For de spesielle tilfellene der det er tale om et barn med svært høy inntekt, bør den generelle unntaksadgangen i alternativ A være tilstrekkelig.

Ved fastsetting av en beløpsgrense vil barn fra familier som mottar sosialstønad få begrenset utbytte av å arbeide, ettersom de raskt vil passere inntektsgrensen for når deres inntekter skal inngå ved beregningen av sosialstønad. For et barn som har sommerjobb og en fast kveldsvakt i uken, vil dette medføre at barnet omtrent halvveis i året har tjent opptil alle de alternative inntektsgrensene som foreslås. Dersom barnets inntekter skulle blitt regnet med resten av året, ville det i realiteten ført til at barnet i liten grad hadde fått intensiver til å fortsette i arbeid.

Begrunnelsen for lovendringsforslaget er at barn i familier som mottar offentlig stønad skal ha lik glede av egen arbeidsinntekt som andre barn. Juss-Buss setter spørsmålsteget ved at det i høringsbrevet likevel vurderes å sette en slik grense. Vi mener at dette bidrar til at formålet med forslaget faller bort.

6.1 Lik belønning for likt arbeid

Et av hensynene bak forslaget er at barn av foreldre som mottar offentlig stønad skal få arbeidserfaring og knytte kontakt med arbeidslivet på lik linje med andre barn. Ved å fastsette en beløpsgrense vil man i realiteten skape et skille mellom barn fra velstående familier og barn av foreldre som mottar offentlig stønad, fordi man samtidig setter en grense for hvor mye barna kan tjene før de må bidra til foreldrenes dårlige økonomi. Et slikt resultat vil nok kunne oppleves som urettferdig. En beløpsgrense vil derfor fungere mot sin hensikt, og motvirke formålet om at barn av mottakere av sosialstønad skal stilles likt som alle andre barn.

6.2 Ingen årsakssammenheng mellom fritidsarbeid og bortfall i videregående skole

Departementet uttrykker bekymring over at inntektsgrensen ikke settes så høyt at yrkesarbeid vil fortrenge barnas skolearbeid. Det foreligger ingen forskning som taler for at det foreligger en årsakssammenheng mellom fritidsarbeid og bortfall i videregående skole. Det vises til NIFU-rapport 6-2012, der volumet av og årsaken til bortfall ved de videregående skolene i Akershus for skoleåret 2010/2011 ble undersøkt.

For elevene som droppet ut av videregående skole, var utgangspunktet nesten alltid at de planla å gjennomføre skoleløpet på et senere tidspunkt. For de tilfellene der elevene oppga at de hadde sluttet fordi de var i jobb eller hadde tenkt til å begynne å jobbe, kan det tyde på at

jobb blir alternativet for de som ikke trives eller mestrer å være på skolen. I hvilken grad jobb fører til bortfall i videregående skole, vurderes i rapporten¹:

«Vi ser også at 5,6 prosent oppga at hovedårsaken til at de sluttet var at de var i jobb eller skulle begynne å jobbe. Man kan selvsagt hevde at dette er et forhold som ligger utenfor skolen, men vi vil argumentere for at også dette kan være skolerelatert. Når de unge lar seg friste av muligheten til å begynne å jobbe, er det i de fleste tilfeller sannsynlig at dette skyldes at de ikke opplever skolen som en interessant arena. Selv om de blir tiltrukket av en jobb utenfor (pull), er det vår vurdering at for de fleste kan dette vel så mye handle om at de ikke finner seg til rette i skolen (push).»

Forskerne demper med dette inntrykket av at det er jobb som trekker de unge til seg på bekostning av skolen, og vurderer det heller slik at det skyldes forhold på selve skolen som skyver dem vekk. I tillegg viser undersøkelsens konklusjon tydelig at hovedgrunnene for bortfall i videregående skole er en kombinasjon av motivasjonsmangler og psykiske problemer.

Juss-Buss har vanskeligheter med å se at det kan trekkes en slutning mellom tilgangen til å arbeide og frafall i videregående skoler. Hensynet til å forebygge frafall i videregående skole kan derfor ikke utgjøre et tungtveiende argument for at det skal settes en lav beløpsgrense.

6.3 Hensyn som bør ivaretas dersom en beløpsgrense likevel fastsettes

Dersom en beløpsgrense skal fastsettes, bør denne fastsettes til et nivå som gjør at den ikke gir urimelige utslag for unge arbeidstakere. I tillegg til å være høy, bør den være lett tilgjengelig for både barnet og familien. Å knytte beløpet til kjente referansebeløp for stønadsmottakere vil derfor være et viktig moment.

Grensen bør også være fleksibel, slik at den beveger seg i tråd med den økonomiske utviklingen. Justeringen av beløpet bør være forutberegnelig, slik at stønadsmottakere kan tilpasse seg forut for en oppjustering av beløpet.

7. Oppsummering

Juss-Buss stiller seg positive til alternativ A i høringsbrevet, da det lovfester en klar hovedregel om at barns inntekter skal holdes utenfor ved beregningen av sosialstønden. En forutsetning for at alternativ A skal medføre en realitetsendring i dagens praksis, er at unntaksadgangen konkretiseres i større grad enn det som følger av høringsbrevet, noe vi savner en drøftelse av i høringsbrevet.

Juss-Buss stiller seg kritiske til forslagene om fastsettelse av en beløpsgrense.

Med vennlig hilsen,
for sosialrettsgruppa på Juss-Buss,

Simen Baastad

¹ Se NIFU-rapport 6-2012, side 30